

علت ننگیدن حضرت عباس (ع) در روز عاشورا/ عباس (ع) همتای ائمه معصوم

رجبی دوانی با اشاره به جایگاه حضرت عباس (ع) در روایات، تصریح کرد: اگر حضرت عباس (ع) عظمتی پیدا کرد نه به سبب فداکاری در راه برادر بلکه به سبب معرفت کامل و یقین نسبت به مقام ولایت و فداکاری در این راه بود برای همین او را تالی‌تلو (همتا) ائمه معصوم و باب الحوائج می خوانند.

رجبی دوانی با اشاره به جایگاه حضرت عباس (ع) در روایات، تصریح کرد: اگر حضرت عباس (ع) عظمتی پیدا کرد نه به سبب فداکاری در راه برادر بلکه به سبب معرفت کامل و یقین نسبت به مقام ولایت و فداکاری در این راه بود برای همین او را تالی‌تلو (همتا) ائمه معصوم و باب الحوائج می خوانند.

دکتر محمدحسین رجبی (دوانی) کارشناس تاریخ اسلام در گفتگو با خبرنگار مهر، در مورد شخصیت تاریخی حضرت عباس (ع) گفت: حضرت عباس (ع) یکی از فرزندان به نام امیرالمومنین (ع) است و می توان به جرأت گفت که ایشان پس از حضرت امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و زینب کبری (س) سرآمد فرزندان امیرالمومنین است که در تاریخ شخصیت بزرگی از خود به منصف ظهور رساند.

لقاب و کنیه حضرت عباس

وی افزود: نام 171#& عباس؛ علیرغم معنی ظاهری که گرفتگی چهره معنی می دهد در میان عرب نامی رایج است که عموی پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) نیز عباس بود و دلیل خاصی برای نامگذاری حضرت عباس به این نام وجود ندارد، کما اینکه حضرت علی (ع) فرزندی نیز به نام عمر و عثمان داشتند.

این استاد و محقق تاریخ در مورد کنیه حضرت عباس نیز گفت: به سبب اینکه حضرت عباس دو فرزند پسر به نام فضل و عبدالله داشتند به ایشان 171#& ابوالفضل؛ می گفتند. هرچند که کنیه دیگری به ایشان نسبت داده شده به نام 171#& ابوالقرب؛ ولی کنیه مشهور ایشان ابوالفضل است که تصور بنده این است حتی اگر ایشان فرزندی به نام فضل هم نداشت، به دلیل فضیلت‌های فراوانی که در وجود مبارک ایشان سراغ داریم همان ابوالفضل خوانده می شدند.

رجبی دوانی در مورد لقب حضرت عباس گفت: لقب مشهور ایشان 171#& قمر بنی هاشم؛ بود که به سبب رشادت فوق‌العاده و سیمای زیبایی که داشتند بدین لقب مشهور شدند حتی کسانی که شیعه نیستند به علت زیبایی و مهابت چهره حضرت عباس او را بدین نام می خوانند.

حضرت عباس؛ غیرمعصومی که از معصوم برای ایشان زیارتنامه صادر شده است

وی در مورد جایگاه حضرت عباس در روایات و احادیث گفت: حضرت عباس به سبب اوج معرفت به ذات مقدس امام زمان خود و بصیرت فوق‌العاده‌ای که داشتند و نهایت در راه ولایتمداری جان خود را نثار کردند اهمیت فوق‌العاده‌ای را در تاریخ اسلام و در شیعه به دست آوردند و افتخار این را پیدا کردند که ائمه اطهار در شأن آن بزرگوار تعبیر عظیمی به کار ببرند.

وی تأکید کرد: حضرت عباس از معدود غیرمعصومین هستند که از معصوم برای ایشان زیارتنامه صادر شده است. از حضرت امام صادق (ع) زیارتنامه‌ای برای حضرت ابوالفضل روایت شده است، همچنین در زیارت ناحیه مقدسه در مورد حضرت عباس به صورت اختصاصی بیانات بلندی وجود دارد و حضرت ابوالفضل مورد مدح حضرات معصومین قرار گرفته‌اند و این به سبب غرق بودن حضرت عباس در معرفت به ولایت است.

این پژوهشگر تاریخ اسلام افزود: برخلاف آنچه که بعضاً در بین عوام و برخی ناآگاهان رایج است که حضرت عباس به خاطر جانفشانی برای برادر به این جایگاه دست یافت؛ باید گفت که خیر؛ این فضیلتی برای حضرت عباس نیست چرا که بسیار افراد هستند که حاضرند جان خود را برای برادر فدا کنند و لحظه‌ای برادر خود را رها نکنند، لذا اگر حضرت عباس عظمتی پیدا کرد نه به سبب فداکاری در راه برادر بلکه به سبب شناخت و معرفت کامل و یقین نسبت به مقام ولایت در زمان خود و فداکاری در راه ولایت بود.

رجبی دوانی افزود: اوج شخصیت حضرت عباس به دلیل بصیرت نافذ ایشان است چرا که امام صادق وقتی که می‌خواهد از عموی خویش یاد کند، با اینکه حضرت عباس فضیلت‌های بسیاری دارد اما در مورد ایشان می‌فرماید "کان نافذ البصیره".

وی یادآور شد: حضرت عباس برادران دیگری داشتند که در کنار آن حضرت در کربلا به شرف شهادت نائل آمدند اما مقام حضرت عباس به خاطر آن بصیرت فوق‌العاده به جایی می‌رسد که امام سجاد (ع) می‌فرماید "عمویم عباس در روز قیامت چنان جایگاهی دارد که همه

شهادت به جایگاه او غبطه می‌خورند" و ما می‌دانیم که همه بهشتیان به جایگاه شهدا در قیامت غبطه می‌خورند. حال جایگاه حضرت عباس چنان رفیع است که شهدا به این جایگاه غبطه می‌خورند و این نیست مگر اوج بصیرت ایشان در مساله ولایت و ولایت‌مداری که او را یگانه دوران کرد و شایسته اینکه از طرف معصومین زیارتنامه مخصوصه داشته باشد.

حضرت ابوالفضل(ع)؛ شاگرد 4 معصوم و از علمای بزرگ اسلام

وی با تاکید بر جایگاه علمی و معرفتی حضرت عباس گفت: حضرت ابوالفضل توفیق آن را پیدا کرد که از محضر 4 معصوم بهره‌مند شود. پدر عظیم‌الشان ایشان حضرت امیرالمومنین(ع)، امام حسن(ع)، امام حسین(ع) و همچنین امام سجاد(ع). آن بزرگوار از امام سجاد حدود 12 سال بزرگتر بودند اما چون در مکتب ولایت و مهد امامت پرورش یافته بود، از علمای بزرگ ما به شمار می‌روند اما آن ایثار و جانفشانی فوق‌العاده‌ای که حضرت در روز عاشورا در کربلا داشتند باعث شده که آن بعد از شخصیت ایشان بر سایر ابعاد چیره شود و ما حضرت عباس را در علم به درستی شناسیم حال آنکه ایشان از عالمان بزرگ بود و طبیعی است وقتی شاگرد 4 معصوم باشد به این جایگاه دست یابد.

دکتر رجبی با اشاره به نقش حضرت عباس در واقعه عاشورا در مورد جمله‌ای که امام حسین در شهادت آن حضرت بر زبان جاری فرمودند گفت: حضرت عباس برای حضرت اباعبدالله الحسین همچون امیرالمؤمنین برای پیامبر(ص) بود. در نقل‌های معتبر تاریخی و حدیثی داریم که حضرت علی نماد اقتدار اسلام در عصر پیامبر بود و در غزوات پیامبر همیشه پرچم اصلی سپاه اسلام را حمل و پیشاپیش سپاه اسلام حرکت می‌کرد.

وی افزود: اینکه به ایشان علمدار گفته می‌شود به این دلیل است حضرت عباس پرچم اصلی سپاه امام حسین را در دست داشت و در قلب سپاه قرار گرفته بود.

رمز وارد نشدن حضرت عباس در میدان جنگ/ عباس بزرگترین نماد ولایت‌مداری

وی تأکید کرد: عظمت حضرت عباس از اینجا تا حدی شناخته می‌شود که ایشان شجاعت حضرت امیر را به ارث برده بود و آن حضرت به فرمان امام حسین دست به شمشیر نبرد- مگر جز یک مورد که زهیر و حر در محاصره قرار گرفته بودند- و فرمان مطاع مقام ولایت را اجرا کرد. امام حسین از ایشان خواسته بودند که پرچم را در دست داشته باشد که اهل حرم وقتی نگاهشان به پرچم در دستان عباس می‌افتد قوت قلب پیدا کنند و بدانند این سپاه هنوز وجود دارد.

این استاد تاریخ اسلام تصریح کرد: حضرت عباس بر میل طبیعی خود که جنگ با دشمنان ولایت است پای می‌گذارد و فرمان ولایت را اطاعت می‌کند و وارد عرصه جنگ نمی‌شود و شاهد شهادت عزیزان، برادران و اصحاب امام حسین می‌شود و زمانی هم که همه یاران امام به شهادت می‌رسیدند و تنها حضرت عباس باقی ماند به نزد امام حسین رفته تا اذن میدان بگیرد اما با این جمله امام مواجه می‌شود که "شما اگر بتوانید برای طفلان تشنه آب بیاورید".

وی افزود: حضرت عباس باز اطاعت امر مولای خود می‌کند و مأموریت آوردن آب را انجام می‌دهد و وقتی در این امر ناکام می‌ماند دشمن حضرت را محاصره کرده و دستان مبارکش را قطع و مشک آب را هدف قرار می‌دهد. او که دیگر روی آمدن به سمت امام را ندارد در همان جا در نبرد نابرابر به شهادت می‌رسد و اینجاست که امام حسین با شهادت ایشان احساس تنهایی می‌کند و می‌فرماید "الان انکسر ظهري و قلت حيلتي" معنای این سخن این نیست که آن حضرت اگر باقی مانده بود امام حسین بر دشمنان غلبه می‌یافت، خیر؛ اما به سبب پشتوانه محکمی که برای امام بود این جمله را بیان فرمود.

دوانی تأکید کرد: درست است که پرچم در دستان قوی‌ترین فرد که نماد اقتدار سپاه است قرار می‌گیرد اما زمانی که لازم است و دشمن در حال غلبه است معنا ندارد این نماد اقتدار ثابت بماند و هیچ جنگی نکند. کما اینکه نقش حضرت عباس برای امام حسین همچون حضرت امیر برای پیامبر(ص) بود. حضرت علی در جنگ‌ها تنها نایستاد که پرچم را نگه دارد بلکه در سخت‌ترین عرصه‌های میدان نبرد وارد شد به خصوص در احد که همه گریخته بودند، آن حضرت جانانه از پیامبر دفاع کرد.

وی افزود: اما اینجا چرا حضرت عباس به مانند حضرت علی وارد عرصه نمی‌شود. رمز و راز این مسأله در این نهفته است که حضرت عباس دارد به عنوان بزرگترین نماد ولایت‌مداری به جامعه شیعه معرفی می‌شود که ولایت‌مدار کسی است که تنها مطیع امر مولای خود باشد و خواسته‌ها و توانمندی‌های خود حتی برای خدمت به اسلام را جز به دستور مقام ولایت به کار نگیرد.

این مدرس تاریخ اسلام تصریح کرد: ولایت‌مدار کسی است که اگر مقام ولایت دستور داد وارد جنگ نشو و فقط پرچم در دست بگیر و اگر بگوید تنها وارد عرصه جنگ شو باید مطیع باشد. و اگر به او که در اوج شجاعت است بگوید که لازم نیست بجنگی و فقط آب

بیاورد باید اطاعت کند. احساس من این است که با اینکه وجود حضرت عباس می‌تواند برای مدتی خطر را از وجود امام حسین دفع کند و تعدادی از دشمنان را به هلاکت برساند اما این امر برای امتحان ولایت‌مداری از ارزش کمتری برخوردار است. اصل این است که اسوه ولایت‌مداری باید به جامعه شیعه شناسانده شود که در شخصیت حضرت عباس نمود کامل دارد.

رجبی دوانی یادآور شد: حضرت عباس جز یک مورد که رها کردن حر و زهیر از محاصره دشمن بود در واقعه عاشورا وارد عرصه جنگ نشد چون حضرت امام حسین دستور فرموده بود تنها پرچم را در دست بگیرد و در عرف سیاسی - نظامی آن دوران افتادن پرچم برابر نابودی آن جبهه و سقوط آن سپاه بود لذا اینکه پرچم را حضرت عباس تا آخرین لحظات در اهتزاز داشت نشان آن بود که جبهه امام حسین ولو آنکه دو نفر بیشتر در آن نیست هنوز زنده است و در برابر دشمن ایستادگی می‌کند.

روایت دوانی از برآورده شدن حاجات زائران حرم حضرت عباس

وی در مورد لقب «#باب الحوائج؛ که بر حضرت عباس نهاده شده است گفت: کسی که در راه خدا تمام سختی‌ها را متحمل شود و جز رضای خدا و اطاعت مولای خود به چیز دیگری نیاندیشد چنین کسی در پیشگاه الهی به مقام رفیعی نایل می‌شود که او واسطه فیض خدا می‌گردد و اگر کسانی متوسل به او شوند به خاطر آبرویی که در نزد خدا دارد خداوند به حرمت او این توسلات را جامه عمل می‌پوشاند.

این مدرس تاریخ اسلام افزود: من خود از پدر بزرگوارم که در عتبات عالیات تحصیل کرده بود شنیدم که ایشان شاهد بودند بسیاری از افراد حتی اعراب بادیه نشین به حرم حضرت عباس می‌آمدند و با ایمان و یقین کامل به باب الحوائج بودن حضرت عباس متوسل شده و فی المجلس حاجاتشان روا شده و شاداب و سپاسگزار از درگاه الهی حرم حضرت ابوالفضل را ترک می‌کردند و این نشانه اوج رفعت و مقامی است که حضرت عباس در پیشگاه الهی دارد.

دکتر رجبی دوانی تأکید کرد: البته تمام 14 ائمه معصوم(ع) «#باب الحوائج؛ هستند چون مقام این بزرگواران در پیشگاه خدا رفیع است و خداوند به پاس جایگاه آنها حوائج مردم را روا می‌دارد اما حضرت عباس چون در عداد ائمه معصوم نیست توانسته تالی تلو آنها باشد یعنی برسد به جایگاهی که خاص ائمه معصوم است لذا چون به ظاهر معصوم نیست اما به آن مقام رفیع نائل آمده و از این جهت عنوان خاص باب الحوائج را از سوی شیعه به خود اختصاص داده که این لقب بعد از حماسه عظیم ایشان در کربلا به واسطه سربلندی در آزمون ولایت‌مداری بر ایشان نهاده شد.